

Dragă prietenă,

Deși e-mail-ul tău laconic a venit cu întârziere, m'am bucurat că mi-ai răspuns. Mama a citit din întâmplare copia ultimei scrisori trimise prin poștă și zice că dacă e citită de cei care se spune că încă mai desfac scrisorile și ascultă telefoanele la București, e de rău, că sunt inconștientă, că nu mă gândesc că am un copil, m'a pus să jur că nu mă mai plimb seara prin Manhattan, că nu-l mai sun pe Ticu Dumitrescu, bunul meu prieten, ș.a.m.d. I-am spus că e-mail-ul e mai sigur, și asta a liniștit-o.

Mă întrebi dacă am aflat că amicul nostru, criticul Alex. Ștefănescu, redactor-șef al "României Literare", era cât pe ce să ajungă directorul general al Televiziunii Române. Da, sigur că știu, doar citec presa pe Internet, și în general aflu, la ora 5 PM aici, ce veți citi voi acolo mâine dimineața (chestie de fusuri orare). Scandalul în care au fost implicate toate partidele politice, Parlamentul, Președintele României, a arătat clar că cine are acolo televiziunea își asigură o halcă bună din electorat și că Alex. Ștefănescu a fost candidatul preferat al Președintelui.

Ce mă sperie însă este că nimeni nu își mai aduce aminte de nimic de dinainte de Decembrie 1989. Deși noi două am hotărât să judecăm pe fiecare prin ce a făcut după '89, chestiunea nu poate fi absolutizată. Uite-l, de

*Din America,
cu dragoste*

pildă, chiar pe amicul de care vorbești și pe care noi îl chemam Sandu, unul din tartorii intrigilor în scandalul de la TVR, cel ce a manipulat cu o abilitate pe care i-am admirat-o întotdeauna, ca să ajungă la mustață de scaunul directorului general. Tu știi doar, draga mea, că Sandu, proaspăt membru în PNȚCD și membru în Consiliul de Administrație al TVR, face parte, într'un fel, din viața mea. Ca să înțelegi de ce am tresărit când am citit rândurile tale, vreau să-ți reimpărtășesc puțin memoria ca să-mi înțelegi groaza. Datorită lui Sandu, eu nu mă pot apropia de "România Literară", "România Liberă" și Televiziune (o amică de la Televiziune mi-a spus, vara asta, că-i este frică să-mi ia un interviu, pentru că dacă află Sandu, care e în CA, ar putea să-și piardă postul!) și dacă, Doamne ferește, ajunge ministru sau șef de guvern mi-e teamă că va trebui să ne întâlnim la Varna ca să stăm de vorbă. Și toată chestia asta se datorează unui sindrom nenorocit de recunoștință. Am făcut greșeala să-l ajut de câteva ori în viață și nu poate să mi-o ierte. Ce să fac? Trebuie să

Mirela
ROZNOVEANU
sau despre

Sindromul "Un personaj al

înțelegem că recunoștința este o chestiune delicată, exprimată în cele mai multe cazuri prin ură feroce, iar Sandu e un asemenea caz. Ceea ce ar cam trebui să-i neliniștească pe cei față de care Sandu și-ar putea exprima, Doamne ferește, recunoștința în viitor, când ei nu vor fi ce sunt azi.

Dragă prietenă, cred că îți amintești că în 1966, pe când eram colege de facultate la Universitatea București, lui Sandu i s'a făcut un proces. Doi colegi, Radu George Serafim (ajuns ulterior șeful secției "Actualități" la televiziune) și Fănuș Băileșteanu (ajuns ulterior directorul Muzeului Literaturii Române) au spus la Securitate că Sandu a scris o poezie despre incendierea hambarelor unui CAP de către țărani. Eu eram atunci lider al studenților pe linie de Asociație a Studenților (la concurență cu UTC, care pe urmă a înghițit AS). Poeta și colega noastră, fie iertată, Gabriela Negreanu (pe care Sandu a desființat-o ori de câte ori a avut prilejul, mă refer desigur atât la cărți cât și la persoană), i-a luat apărarea în acest proces. Încalcând orice restricție, i-am spus că vreau să-l ajut pe linie de AS, ceea ce am și făcut. Ciudățenia este că, în timp, Sandu i-a tratat pe cei care atunci l-au apărat drept dușmani, iar pe cei

cii literare". Aceste referințe, după cum mi s'a spus, au fost atât de negative, încât mi s'a refuzat până și colaborarea. Între timp, în aceeași "Scînteia Tineretului", Sandu îmi face praf cartea de debut, abia apărută la "Cartea Românească" și pe care i-o dădusem, firește, cu dedicație.

Timpul trece. Lucram la revista "Magazin", editată de ziarul "România Liberă". Octavian Paler îmi oferise posibilitatea de a publica în pagina culturală a ziarului cronici de carte aproape săptămânal. Aveam o bună relație spirituală cu Octavian Paler, o minte deschisă spre nou și modern. Când, dintrodă, Sandu, pe care cei dela "Scînteia Tineretului" îl dibuieră la capitolul caracter, și cu care nu vorbeam, mi-a cerut să-l ajut. I-am reproșat, firește, modul lipsit de colegialitate și omenie în care se purtase cu mine și față de cartea mea. În holul de marmură al etajului patru al "României Libere", lângă fereastră, Sandu s'a așezat în genunchi, în pofida corpolenței sale, și, cu ochii scăldați în lacrimi, mi-a cerut iertare, făcând apel la criteriile mele creștinești. Sandu se jura că nu va mai călca nicicând prietenia noastră, că va fi solidar cu mine până la sfârșitul vieții, mi-a spus că m'a învidiat profund pentru insuportabila

melancoliei mele

recunoștinței timpurilor noastre"

o lingusea pe tovarăsa cu studii la Kiev, Maria Costache, spunându-i cât este de deșteaptă și fermecătoare, sărutându-i mâinile până la coate, examinându-i sau aranjându-i cutele rochiilor, recitându-i poeme, astfel încât femeia, care era cam cu 20 de ani mai mare decât el, a cedat, i-a vorbit Elenei Ceaușescu despre el și i-a dat lui Sandu influență și putere. Sandu a devenit eminența cenușie a ziarului, a fost numit redactor-șef adjunct al "României Libere" și redactor-șef al revistei "Magazin". Deci șeful meu. Relațiile dintre noi au devenit reci, ca de la șef la subaltern. În urma "procesului ziariștilor" din Aprilie 1989, implicați în editarea unui ziar clandestin, am fost transferată, după cum știi, dragă prietenă, la "Muncitorul sanitar", iar în locul meu a fost adusă de acolo, de către Securitate și partid, o tovarăsa de nădejde. Cu lacrimi în ochi, Sandu a semnat transferul meu, și tot cu lacrimi în ochi (ah, ce știe să plângă!) m'a rugat să nu mai calc prin Casa Scînteii deoarece aceasta era voința tovarăsei Costache și a tov. Sprîntăroiu, a

25
în Decembrie 1989, când am apărut la revista "Magazin", Sandu s'a speriat foarte tare, pentru că i-a fost teamă că am venit să-l dau afară și să-i iau locul și pentru că eram pentru el un martor incomod. Așa că, fără să-mi dea răgaz să vorbesc, m'a avertizat că nu am nici un drept în redacție, că nu are loc pentru mine deoarece ar fi imoral să o transfere înapoi pe tovarăsa care venise pe postul meu - adusă acolo în mod imoral de Securitate și partid -, se relege redactor-șef și îmi promite că va găsi pentru mine un post. Dezgustată, am acceptat oferta lui P.M. Băcanu de a lucra la "România Liberă", unde mi se oferea un post de publicist comentator în redacția culturală. În anul 1990, Sandu nu a făcut valuri. Murea de frică să nu fie arătat cu degetul. Se ferea de mine ca dracul de tămâie. Nu ar fi visat nici în visele lui cele mai fantastice să publice o notă în ziar, în timp ce acum se lăfăie săptămânal pe prima pagină, cu laude dezgustătoare, servile, rușinoase, la adresa lui Emil Constantinescu (am auzit că Președintele e mort după laude și că nu merge la intrările unde miroase că ar putea fi criticat), Zoe Petre, Ion Diaconescu și atâția alții. Așa a făcut doar și cu Păler, Manolescu, Sprîntăroiu, Maria Costache, Geta Dimisieanu etc.

Plecarea "durilor" de la ziarul "România Liberă" i-a folosit lui Sandu din plin. În

orice caz, nici nu am părăsit bine țara, în 1991, când prietenul meu Sandu - doar nu mai lucram la "România Liberă"! - mi-a înjurat cartea, care doar ce îmi fusese publicată. Iar când tata i-a sunat pe vajnicul om politic de azi să-i spună că nu se face ca prietenii să se înjure între ei, ci e mai bine să se abțină (săracul tata, ce știa el!) și că e dezamăgit că l-a mințit când i-a spus că tatăl lui fusese contabil la Suceava, când, de fapt, fusese un puternic în nomenclatura județului, prieten apropiat al tov. Bobu de tristă amintire, știi ce a făcut Sandu? I-a trântit bătrânului o înjurătură grosolană. Era doar un bătrân fără putere, față de care nu merita să strice manierele sau limbajul articulat, iar fata lui era hăt-departe în America, fără putere la București. De atunci, Sandu, care era redactor-șef la "România Liberă", a mai aranjat câteva înjurături la adresa articolelor mele, atât, puține cât apar în presa românească din America sau în țară. Eh, altfel ar sta lucrurile dacă aș deveni peste noapte ambasador la Washington, reprezentant al României la ONU, consilier al Președintelui Constantinescu! Să vezi cum s'ar elibera Sandu de sindromul recunoștinței, cum ar veni la mine din nou, cu lacrimile în ochi, rugându-mă să-l iert creștinește, să-l înțeleg că viața e grea, că nu a făcut decât să supraviețuiască lovindu-mă, deh, așa erau necesitățile, și așa mai departe, așa e psihicul uman, ce să-l mai psihanalizezi. Mă mai gândesc, dragă prietenă, că dacă Decembrie 1989 i-a împiedicat pe Sandu să-și vadă visul cu ochii, adică să ajungă membru plin în CC al PCR și redactor-șef al "României Libere", proaspăta democrație din România de azi îi va da toate șansele să ajungă ministru, șeful PNTCD, membru plin în Consiliul Suprem de Apărare a Țării, și poate, Doamne fereste... Dacă o fi așa, ne-om vedea cu siguranță la Varna. Până una-alta te sărut, așteptând cu nerăbdare răspunsul tău. Din America, cu dragoste, a ta prietenă,

Mirela Romuleanu
Cultura